

**БЕЗДОГЛЯДНІСТЬ** — соціально-пед. явище, сутність якого виявляється у послабленні чи відсутності необхідного догляду, а також нагляду за поведінкою, проведенням дозвілля дітей з боку батьків або осіб, які їх замінюють. Відсутність батьківської повноцінної турботи про дитину у забезпеченні актуальних потреб дитини, необхідних для її повноцінного розвитку (в любові, безумовному прийнятті, спілкуванні, позитивних емоційних враженнях, їжі, одязі, санітарно-гігієнічних умовах), батьківська недбалість (залишення дитини самотньою на тривалий час в умовах, які можуть бути загрозливими для її здоров'я і життя) спричинює у дітей затримку фізичного, психічного та соціального розвитку, недовіру до соціуму, формує відчуження між батьками і дітьми. Може бути передумовою розвитку у дитини девіантної поведінки (набуття шкідливих звичок і залежностей, засвоєння аморального способу життя, втягнення у бродяжництво, здійснення правопорушень), делінквентної поведінки (втягнення у кримінальні тенета, скоєння злочинів), трагічної загибелі (з причини виснаження голодом, необережного поводження на дорозі та з небезпечними предметами, внаслідок впливу суїцидальних ігор та суїцидальних настроїв). Бездоглядні діти перебувають у групі підвищеного ризику стати жертвами злочинів (сексуального насилля, торгівлі людьми, убивств та ін.).

У бездоглядних дітей шкільного віку спостерігаються труднощі та неуспішність у навчанні, пропуски уроків без поважних причин. Для них характерний потяг до життя на вулиці, екстриму, гуртування з іншими бездоглядними дітьми, проведення дозвілля та протиправної діяльності у складі

малих груп, захоплення епатажними молодіжними субкультурами.

Виникає внаслідок недостатнього розуміння батьками своїх обов'язків або безвідповідального до них ставлення, зміщення пріоритетів у сімейних цінностях (інтереси і актуальні потреби дітей поступають інтересам батьків), недооцінки ролі доброзичливого сімейного спілкування, несформованої довіри між батьками та між батьками і дітьми, загальної несприятливої сімейної атмосфери (сімейних сварок, жорстокого ставлення і домашнього насилля (психол., фізичного, економічного, сексуального), існуючих у батьків залежностей (алкогольної, наркотичної, від мережевих систем, ігрової) тощо.

Б. підлітків може бути спричинена втечею з дому як формою протесту проти надмірного контролю й опіки батьків. Також може виникати у: благополучних сім'ях, де батьки не приділяють достатньої уваги дітям через надмірну зайнятість на роботі; дистантних сім'ях (де виконання батьківських обов'язків делегують родичам); неповних сім'ях (де дитину виховує один із батьків, найчастіше – мама); в реструктурованих шлюбах (повторного шлюбу батьків, коли вітчима або мачухи не знаходять спільної мови з прийомними дітьми); в сім'ях з ліберальним типом виховання (де кожен член сім'ї живе своїм життям).

Бездоглядних дітей відносять до категорії соціальних сиріт («дітей вулиці»). Крайній прояв Б. – безпритульність.

**Літ:** 1. Алексеєнко Т. Ф. Сімейне виховання: концептуалізація ідей теорії і практики: монографія. Умань: ФОП Жовтий (2016). 2. Алексеєнко Т. Ф. Причини дитячої бездоглядності й безпритульності та шляхи їх подолання // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. Житомир, Кн. 1. С. 308-313. 3. Алексеєнко Т. Ф., Жданович Ю. М., Зверева І. Д., Кононко О. Л., Кушнар'єв С. В., Куниця Т. Ю., Сергєєва Н. В. // Соціальна педагогіка: словник-довідник. Вінниця: Планер, (2009).

*Т.Ф. Алексеєнко*